VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

O P L E G N O T I T I E B E S L U I T V O R M E N D

Onderwerp	**Fase 1 borging/versterking beleidsadviesrol ten aanzien van een gezonde leefomgeving**

Voorstel ter behandeling in	de vergadering van **de Bestuurscommissie Gezondheid**
Status	☐ Openbaar ☐ Niet openbaar
Portefeuillehouder	Erna Jellesma
Auteur	Marijke Hagedoorn
Bijlagen	1. Visiedocument Omgevingswet GGD|GHOR Nederland 2. Bouwsteen Gezondheid Omgevingslab visueel
Vergaderdatum	3 oktober 2019
Agendapunt	**6**
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	Epidemiologie, gezondheidsbevordering, beleid, medische milieukunde, infectieziektebestrijding, vrf-programmaleider omgevingswet
OR/GO	☐ OR instemming ☐ OR advies ☐ OR informatie ☐ GO

Conceptbesluiten

1. De beleidsadviesrol van de GGD betreffende vraagstukken samenhangend met een gezonde leefomgeving te borgen/versterken middels uitbreiding van de formatie met 1 fte beleidsadviseur en een budget voor inhuur externe expertise.
2. Te besluiten in de kaderbrief 2021 - 2024 een passage op te nemen over deze structurele inzet van de GGD, inclusief een geraamde structurele jaarlijkse uitgave van € 100.000.
3. Het dagelijks bestuur te adviseren om door middel van een begrotingswijziging het beoogde extra budget van € 100.000 ook voor 2020 beschikbaar te stellen.
4. Opdracht te geven om met de Friese Samenwerking te verkennen of er draagvlak bestaat voor/ behoefte is aan een vervolg op de bouwsteen Gezondheid in Omgevingsvisie https://omgevingslab.frl/downloads/downloads-omgevingslab-gezondheid ten behoeve van Friese omgevingsplannen en -programma's.
5. Begin 2021 het eerste beslispunt te evalueren om fase 2 te kunnen inrichten.

Inleiding

Op het gebied van de fysieke leefomgeving is een omvangrijke transitie gaande, namelijk de komst van de Omgevingswet per januari 2021. Gemeenten krijgen meer beleidsruimte en verantwoordelijkheid bij de inrichting van een gezonde fysieke leefomgeving. De Omgevingswet zet gezondheid prominent op de fysieke agenda.

Rekening houdend met gezondheidsaspecten bij de (her)inrichting van de fysieke leefomgeving is het voor het lokaal bestuur op drie manieren belangrijk en waardevol:

- De overheid is verantwoordelijk voor het creëren en beheren van een gezonde leefomgeving en het verminderen van gezondheidsverschillen (Omgevingswet en Wet Publieke Gezondheid).
- Een gezonde omgeving vermindert de ziektelast en bespaart daarmee zorgkosten voor de overheid.
- Een gezonde leefomgeving maakt het gebied aantrekkelijk voor bewoners en bedrijven om zich te vestigen.

Publieke gezondheid krijgt bij de uitvoering van de Omgevingswet concreet vorm in drie zaken:

- gezondheid bescherming en beheersing van risico's, waarbij een belangrijk aandachtspunt is dat het voor bescherming van de gezondheid niet volstaat om te voldoen aan de bestaande milieunormen;
- gezondheid bevorderende maatregelen, die leiden tot een omgeving die gezondheid bevordert en uitnodigt tot gezond gedrag;
- gebruik van volksgezondheidsdata bij bestuurlijke afwegingen (het genereren van onderzoeksgegevens, zoals in de gezondheidsmonitor en het verrijken hiervan).

Een gezonde leefomgeving vraagt dus kennis van publieke gezondheid in brede zin; de GGD levert daarin een unieke bijdrage.

In het GGD-beleidsplan is de ambitie geformuleerd dat gezondheid een prominente plek krijgt in het omgevingsbeleid van Friese overheden. Het afgelopen jaar zijn GGD en VRF goed in positie gekomen door aansluiting bij de unieke samenwerking "de Friese Aanpak" op het terrein van Omgevingswet (https://omgevingslab.frl/downloads/downloads-omgevingslab-gezondheid) en het meedoen in pilots en leerkringen, voornamelijk gericht op de ontwikkeling van omgevingsvisies. Daarnaast is GGD Fryslân actief partner in het onderzoek consortium GO!Noord. GGD Fryslân verbreedt hiermee het netwerk met andere vormen van expertise, zoals universiteiten en (landschaps-)architecten.

In de bestuurscommissie van juni 2019 is de oproep gedaan om een vervolg te geven aan de activiteiten die we ontplooien op het terrein van omgevingsvisies/omgevingswet en een voorstel te doen voor de noodzakelijke versterking hiervoor. Dit doen we in 2 fasen, waarvan dit voorstel de eerste fase behelst. De invulling van fase 2, waarin GEO en andere voorzieningen een plek krijgen wordt begin 2021 bepaald na de evaluatie van de eerste fase. We verwachten dan ook meer zicht te hebben

Beoogd effect

Versterking van de positionering van GGD Fryslân als (*trusted*) adviseur gezonde leefomgeving en winst voor de kwaliteit van de leefomgeving en de publieke gezondheid in Friesland door gezondheid mee te wegen en uit te werken in omgevingsvisies, -programma's, plannen en besluiten met betrekking tot de inrichting van de leefomgeving.

Argumenten

1.1 *De vraag van Friese gemeenten aan GGD Fryslân in de rol van adviseur gezonde leefomgeving stijgt sinds afgelopen jaren.*
Veel Friese gemeenten identificeren gezondheid als belangrijk thema voor hun omgevingsvisie, de beleidsmatige basis voor het omgevingsplan, -programma en besluiten met betrekking tot de inrichting van de leefomgeving. Dit is in lijn met de adviezen van de Raad voor de Leefomgeving en de Gezondheidsraad en met de nationale en de Friese Omgevingsvisie. Tegelijk vormt een gezonde leefomgeving en de maatschappelijke waarde 'positieve gezondheid' voor beleidsmakers in het ruimtelijk domein een relatief nieuw kennisgebied.

1.2 *We (voor)zien een ontwikkelopgave om ook kwalitatief te voldoen aan die stijgende vraag:*
- Om de deels nieuwe vraagstukken te beantwoorden moet de GGD-inbreng qua inhoud, taal en perceptie aansluiten bij het ruimtelijk domein. De inbreng moet zichtbaar worden gemaakt en meerwaarde hebben; geografische weergave van gecombineerde data, aanvullende data, afwegingskaders, tool boxen en fact sheets.
- Omdat er met de activiteiten voor de gezonde inrichting van de fysieke leefomgeving een deels nieuw speelveld van stakeholders en overlegtafels ontstaat, zal de GGD moeten investeren in de aansluiting bij nieuwe (lokale en provinciale) netwerken, zoals die van partners in het ruimtelijk domein.
- Om met de adviezen over een gezonde leefomgeving een integrale afweging mogelijk te maken, moeten de verschillende GGD-disciplines (bescherming, bevordering en monitoring) meer met elkaar samenwerken. Zij zijn nu georganiseerd in aparte teams.
- GGD Fryslân zal moeten aansluiten bij gemeentelijke ontwikkelingen om gegevens (ook voor burgers) inzichtelijk te maken. Ze zal een koppeling moeten kunnen maken met websites zoals Waar staat je gemeente.nl en de ontwikkelingen rondom het omgevingsportal van gemeenten.

2. -

3. -

4. *Nu gezondheid een duidelijke plek lijkt te krijgen in het Friese omgevingsbeleid, is het een logische stap om niet alleen te kijken naar gezondheid in de omgevingsvisie, maar ook naar gezondheid in de andere instrumenten van de wet: het omgevingsplan en het omgevingsprogramma. De behoefte aan een gemeenschappelijk basis ten behoeve van deze instrumenten is echter nog onbekend.*
   Gedacht kan worden aan het samen met gemeenten en andere betrokkenen ontwikkelen van basisteksten die gemeenten straks in hun omgevingsplannen en eventueel programma's kunnen opnemen, die inhoud geven aan het aspect gezondheid in het omgevingsplan en een gemeenschappelijke basis bieden (bijvoorbeeld op het terrein van het stimuleren van een rookvrije en een gezonde voedselomgeving).

5. *Met de informatie die we nu hebben (over de transitie zelf, de plek die gezondheid krijgt in het omgevingsbeleid van alle Friese gemeenten en de gewenste rol voor de GGD), is het nog niet helemaal mogelijk in te schatten of en hoe groot de structurele gevolgen van de Omgevingswet voor de benodigde capaciteit zijn. In 2021 is daar, naar verwachting meer duidelijkheid over.*

Kanttekeningen/risico's
Vanuit de kolom Veiligheid kunnen in het kader van de Omgevingswet ook extra middelen gevraagd worden.

Financiële consequenties
Voor het borgen/versterken van de beleidsadviesrol van de GGD in het kader van vraagstukken rondom een gezonde leefomgeving is de inschatting dat hiervoor een uitbreiding van de formatie noodzakelijk is met 1 fte beleidsadviseur. Verder is een budget voor inhuur externe deskundigheid op het gebied van ruimtelijke ordening en inrichten/ontwerpen leefomgeving noodzakelijk. In totaal worden de kosten geraamd op een bedrag van € 100.000.

Vervolgaanpak/uitvoering
Begin 2021 wordt fase 1 geëvalueerd, waarna fase 2 kan worden ingericht. Hiervoor zullen we ook weer een voorstel aan de Bestuurscommissie voorleggen.

Communicatie
…

Besluit:	
☐ niet vastgesteld ☐ ongewijzigd vastgesteld ☐ gewijzigd vastgesteld als volgt:	**Paraaf secretaris:**
Kopie naar auteur	